

ارائه مدلی یکپارچه از تعریف و ابعاد هویت مکان و تعیین شاخص‌های سازنده هویت؛ نمونه مورد مطالعه: ساکنین شهر شیراز

مرجان قنبرپور^{۱*}، علی اکبر حیدری^۲، علی قنبرپور^۳

۱- دانشجوی کارشناسی ارشد معماری دانشگاه آزاد اسلامی یاسوج

m.ghanbarpour1987@yahoo.com

۲- دکترای معماری، عضو هیئت علمی دانشگاه یاسوج

۳- کارشناسی ارشد معماری

چکیده

مساله هویت از موضوعات مهم و چالش برانگیزی است که نه تنها تک تک افراد در دوران حیات خود با آن مواجه می‌شوند، بلکه از جمله موضوعاتی است که طیف وسیعی از متفکران به انحای مختلف با آن درگیرند. صورت مساله هویت و ضمايم مربوط به آن، همواره در کانون توجه علوم مختلفی همچون جامعه‌شناسی، فلسفه، روان‌شناسی و... قرار گرفته است. نکته‌ای که در تلاش‌های صورت گرفته در این حیطه به چشم می‌خورد این است که پژوهش‌های انجام شده در زمینه‌ی هویت مکانی، به واسطه اغتشاش در تعریف مفهوم هویت مکانی و نبود یک شرح یکپارچه از فرایندهای اجتماعی و تعریف مردم از مکان‌ها، دچار اختلال شده است. در پژوهش حاضر که در شهر شیراز بر روی تعداد ۱۳۸ نفر شرکت کننده با استفاده از پرسشنامه باز و بسته درباره مکان‌هایی که از دیدگاهشان باعث هویت بخشیدن به خود آنان و شهر شیراز می‌شود انجام گرفته است، سعی شده است با حذف شخصی سازی‌های صورت گرفته پیشین^۱، یک الگوی یکپارچه از تعریف هویت مکان ارائه شود. این پژوهش در دو سطح کیفی و کمی انجام گرفته و در آن از مدلسازی چند سطحی استفاده شده تا به کیفیت ابعادی و بیان تفاوت‌های درون فردی تعریف هویت مکان، در حوزه ادبیات انسان شناسی و روانشناسی بر اساس مطالعات و تحلیل‌ها و آنالیزهای انجام شده دست یابد. در راستای این هدف با مطالعه پژوهش‌های پیشین و یافته‌های محققان چهار بعد مشترک از میان نظریه‌ها در مورد هویت مکان استخراج و دامنه این ابعاد با مطرح کردن دو گروه از شاخص‌هایی که از لحاظ نظری برای تعیین هویت مردم از مکان‌ها ارائه گردیده بود بسط داده شد و به صورت سوالات سنجش پذیر؛ مطرح گردید و در اختیار مردم قرار گرفت. علاوه بر در نظر داشتن این شاخص‌ها، آیتم‌های دیگری نیز که می‌توانستند به عنوان شاخص در نظر گرفته شوند-که در گذشته لحاظ نشده بودند- آزموده شد و در پایان در مورد اثر بخشی هر یک با انجام تحلیل‌های آماری معتبر، نتیجه گیری گردید و شاخص‌هایی که روابط معناداری داشتند در یک دیاگرام کلی بیان شدند. در دیاگرام ارائه شده چهار بعد اصلی به سه بعد بهینه گردید و شاخص‌های جدیدی به مدل‌های پیشین اضافه گردید و دیاگرامی فراگیرتر در این راستا حاصل گردید.

واژگان کلیدی: هویت مکان، شاخص‌های هویت، شهر شیراز، پیوندهای اجتماعی، تناسب محیطی، نیازها، انگیزش

۱- پژوهش‌های صورت گرفته در گذشته عمدتاً با تعیین مکان‌های خاص و ارائه پرسش در مورد این مکان‌ها انجام شده است اما در این پژوهش هر فرد مکان مورد نظر خود را بیان داشته است.